

אלי ויזל

סופר וניצול שואה

האם העולם ילמד אי פעם?

דוני נשיא העצרת, ארוני וחברי המזכ"ל, מכובדיי, האדם העומד לפניכם הבוקר מרגיש כבעל זכות גדולה. מודה וסופר, הוא מדבר וכותב כער לפשע שבוצע בלב אירופה הנוצרית ובלב התרבות על ידי שלטון דיקטטורי ברוטאלי - פשע חסר תקדים באכזריותו שכל חלקי הממשל נטלו בו חלק.

אין מילים לתאר את שחשו הקורבנות כאשר המוות היה הנור-מה, והחיים היו נס. ועדיין, אם אתם יודעים זאת או לא, הזיכרון שלו הוא חלק מזיכרוכם.

אני מדבר אליכם כבנו של עם עתיק, היחיד ששרד מהעידן העתיק. כמתבגר צעיר הוא ראה את מה שאף בן אנוש לא היה צריך לראות: ניצחון הקנאות הפוליטית ושנאה אידיאולוגית על אלה שהיו שונים. הוא ראה אינספור בני אדם מושפלים, מבודדים, מעו-נים ונרצחים.

הרוב היו יהודים, אך היו גם אחרים. ואלה שביצעו את הפשעים לא היו בריונים גסי רוח של העולם התחתון, אלא אנשים עם משרות בכירות בגרמניה, בממשלה, באקדמיה, בתעשייה ובענף הרפואה. בהיקף הטרגדיה הזאת, במספר קורבנותיה, בהשפעה של כל כך הרבה השפלה וכאב, ועל אף שמדובר בטרגדיה המתוערת ביותר בהיסטוריה, אושוויץ עדיין אינו נתפס במילים ובהבנה. תיגוקות ששימשו כמטרות אימונים לאנשי אס-אס. מתבגרים שלעולם לא יזרקנו. הורים צופים בילדיהם הנזרקים אל המשר-פות. בדידות עצומה האופפת עם שלם.

מתי החלה מה שאנו קוראים השואה? בליל הברדלה ב-1938? או לי ב-1939 כאשר האוניה סנט לואיס, עם יותר מ-1,000 פליטים יהודים-גרמנים על סיפונה, לא הורשתה להוריד את נוסעיה באמ-ריקה? או אולי כאשר החל הטבח הראשון בבאבי יאר?

כפי שנאמר פעמים רבות, לא כל הקורבנות היו יהודים, אבל כל היהודים היו קורבנות. בפעם הראשונה בהיסטוריה המתוערת, להיות אתה היה לפשע. הלידה שלהם היתה לגור דין מוות. תיקון:

העובדה היא שאילו התערב המערב כאשר פלש היטלר לאוסטריה, אילו קלטה ארצות-הברית יותר פליטים מאירופה, ייתכן שהטרגדיה שלנו היתה נמנעת

תינוקות יהודים נידונו למוות עוד לפני שנולדו. מה שהאויב ביי קש להשיג היה לשים קץ להיסטוריה היהודית, מה שהוא רצה היה עולם חדש ריק מיהודים.

אושוויץ היה הממלכה המושלמת של המוציא להורג עם רוע מוחלט, מקום שבו איבוד פיסת לחם היה סיוע חיים, וחיוך מחבר – עוד יום של הבטחה.

באותו זמן הער ניסה להכין. הוא עדיין לא מבין. מה איפשר רוע מחושב כל כך, אכזריות חסרת מגבלות כזאת? האם אלוהים הסי תיר את פניו?

קו פרשת מים או נקודת מפנה, האם האסון הנורא הזה שינה לת מיד את תפיסת האדם בכל הנוגע לאחריותו כלפי בני אדם אחרים? העובדה העצובה היא שאילו התערב המערב כאשר פלש היטלר לרצ'כוסלובקיה ולאוסטריה, אילו קלטה ארצות-הברית יותר פליטים מאירופה, אילו התירו הבריטים למספר גדול יותר של יהודים לשוב לארץ אבותיהם, אילו הפציצו בעלות הברית את מסילות הברזל לבירקנאו, ייתכן שהטרגדיה שלנו היתה נמנעת והיקפה בוודאי היה קטן יותר.

אנחנו חייבים לזכור את הארישות חסרת הבושה הזאת, כפי שאנחנו חייבים לזכור ולהודות לגיבורים הבורדים כמו ראול ולנברג, שסיכנו את חייהם כדי להציל יהודים.

כאשר הארמיה השלישית של הצבא האמריקני שחררה את בודנוואלד, לא היתה שמחה בלבנו: רק כאב. לא שרנו, לא חגגנו. גור תר בנו רק כוח לומר קדיש.

ועכשיו, 60 שנים אחרי, אתם שמייצגים את קהילת העמים, מקדישים למילים של העדים. העד היהודי מספר על סבל עמו כאזהרה. אלה ששרדו את אושוויץ תומכים בתקווה, לא בייאוש. ארישות תמיד מסייעת לתוקף, לא לקורבנותיו. ומה הוא זיכרון אם לא תשובה אצילה והכרחית נגד ארישות. אבל, האם העולם ילמד אי פעם?

25.1.05 ת"ת